

**TALABALAR UCHUN KO'RIK-TANLOVLAR TASHKIL ETISH
METODIKASI**

*Andijon davlat chet tillar instituti xorijiy
til va adabiyot talabasi Tursunboyeva Fotima
Ilmiy rahbar: Umnov Dmitriy Gennadeyivich*

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim muassasalarida talabalar uchun ko'rik-tanlovlarni tashkil etishning metodik asoslari, ularning maqsad va vazifalari hamda yoshlarning intellektual, ijodiy va ma'naviy rivojlanishidagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, ko'rik-tanlovlarni tashkil etish jarayonining asosiy bosqichlari, ularni samarali o'tkazish usullari va baholash mezonlari ilmiy-nazariy jihatdan yoritilgan. Maqolada talabalar o'rtasida o'tkaziladigan tanlovlarning tarbiyaviy, ma'rifiy va motivatsion ahamiyati haqida ham fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: ko'rik-tanlov, metodika, talabalar, ta'lim jarayoni, motivatsiya, ijodkorlik, ta'lim texnologiyalari.

Annotation: This article analyzes the methodological foundations of organizing competitions for students in higher education institutions, their goals and objectives, and their role in the intellectual, creative, and spiritual development of young people. It also highlights the main stages of organizing such competitions, effective methods of conducting them, and the evaluation criteria from a scientific and theoretical perspective. The article also discusses the educational, enlightening, and motivational significance of competitions held among students.

Keywords: competition, methodology, students, educational process, motivation, creativity, educational technologies.

Аннотация: В данной статье анализируются методические основы организации конкурсов среди студентов в высших учебных заведениях, их цели и задачи, а также их роль в интеллектуальном, творческом и духовном развитии молодежи. Также рассматриваются основные этапы организации конкурсов, эффективные методы их проведения и критерии оценки с научно-теоретической точки зрения. В статье также раскрывается воспитательное, просветительское и мотивационное значение конкурсов, проводимых среди студентов.

Ключевые слова: конкурс, методика, студенты, образовательный процесс, мотивация, творчество, образовательные технологии.

Bugungi kunda ta'lim tizimida yoshlarning intellektual salohiyatini rivojlantirish, ularning ijodiy qobiliyatlarini namoyon etish va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim jarayoni nafaqat nazariy bilimlarni o'rgatish, balki talabalarni faol va tashabbuskor

shaxs sifatida tarbiyalashni ham nazarda tutadi. Shu nuqtai nazardan, oliy ta'lim muassasalarida turli ko'rik-tanlovlar, intellektual musobaqalar va ijodiy bellashuvlarni tashkil etish katta ahamiyat kasb etadi.

Ko'rik-tanlovlar talabalarning bilim darajasini oshirish, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish hamda sog'lom raqobat muhitini yaratishga xizmat qiladi. Bunday tadbirlar orqali talabalar o'z bilim va ko'nikmalarini namoyish etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shu bilan birga, tanlovlar yoshlarni ilmiy izlanishga undaydi, ularni yangi bilimlarni egallashga rag'batlantiradi.

Ko'rik-tanlovlarni samarali tashkil etish uchun ilmiy asoslangan metodikaga amal qilish zarur. To'g'ri rejalashtirilgan va puxta tashkil etilgan tanlovlar ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi hamda talabalar rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Ko'rik-tanlovlar ta'lim jarayonining muhim pedagogik vositalaridan biri hisoblanadi. Ular talabalarni faol o'quv jarayoniga jalb etish, mustaqil fikrlashni rivojlantirish va bilimlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Tanlovlar orqali talabalar o'z bilimlarini sinovdan o'tkazish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon ularni yangi bilimlarni o'rganishga undaydi.

Ko'rik-tanlovlarning muhim jihatlaridan biri shundaki, ular talabalar o'rtasida sog'lom raqobat muhitini shakllantiradi. Raqobat esa o'z navbatida bilim olishga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi. Talabalar tanlovda muvaffaqiyatga erishish uchun qo'shimcha adabiyotlarni o'rganadi, mustaqil izlanadi va yangi g'oyalarni ilgari surishga harakat qiladi.

Bunday tadbirlar talabalar ijtimoiy faolligini ham oshiradi. Ko'rik-tanlovlarda ishtirok etish orqali talabalar jamoa bilan ishlash, o'z fikrini erkin ifodalash va auditoriya oldida chiqish qilish kabi muhim ko'nikmalarni egallaydi. Bu esa ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida ham muhim ahamiyatga ega.

Ko'rik-tanlovlarni tashkil etish jarayoni muayyan metodik yondashuvni talab qiladi. Tanlovni tashkil etishda avvalo uning maqsadi va vazifalari aniq belgilanishi kerak. Tanlov nizomi ishlab chiqilib, unda ishtirok etish shartlari, baholash mezonlari va tanlovning umumiy tartibi belgilab qo'yiladi. Shuningdek, hakamlar hay'ati shakllantiriladi hamda tanlovni o'tkazish uchun zarur sharoitlar yaratiladi.

Ko'rik-tanlovni tashkil etish jarayoni bir necha bosqichlardan iborat bo'lishi mumkin. Avvalo tayyorgarlik ishlari amalga oshiriladi. Bu bosqichda tanlov mavzusi tanlanadi, ishtirokchilar ro'yxati tuziladi va tanlovni o'tkazish rejasi ishlab chiqiladi. Keyingi bosqichda tanlovning o'zi o'tkaziladi. Bu jarayonda ishtirokchilar o'z bilim va qobiliyatlarini namoyish etadi, hakamlar esa ularning chiqishlarini belgilangan mezonlar asosida baholaydi. Yakuniy bosqichda esa natijalar e'lon qilinadi va g'oliblar taqdirlanadi.

Ko'rik-tanlovlarni o'tkazishda baholash jarayoni muhim ahamiyatga ega. Baholash mezonlari oldindan aniqlab qo'yilishi va barcha ishtirokchilarga ma'lum

qilinishi kerak. Bu jarayonning shaffofligi tanlovning adolatli o'tishini ta'minlaydi. Baholashda ishtirokchilarning bilim darajasi, ijodkorligi, nutq madaniyati va mantiqiy fikrlash qobiliyati hisobga olinadi.

Talabalar uchun tashkil etiladigan ko'rik-tanlovlar turli yo'nalishlarda bo'lishi mumkin. Intellektual tanlovlar talabalar bilimini sinovdan o'tkazishga qaratilgan bo'lsa, ijodiy tanlovlar ularning badiiy va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi. Madaniy-ma'rifiy tanlovlar esa yoshlarning milliy qadriyatlar va madaniyatga bo'lgan hurmatini oshiradi.

Hozirgi davrda ko'rik-tanlovlarni tashkil etishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Onlayn viktorinalar, interaktiv testlar va multimedia taqdimotlari tanlovlarni yanada qiziqarli va samarali o'tkazishga yordam beradi. Bunday yondashuv talabalar e'tiborini jalb etadi va ularning faolligini oshiradi.

Ko'rik-tanlovlar nafaqat bilimlarni baholash vositasi, balki yoshlarning ma'naviy va axloqiy tarbiyasida ham muhim rol o'ynaydi. Bunday tadbirlar orqali talabalar o'z ustida ishlashga, mas'uliyatni his qilishga va jamoada faol ishtirok etishga o'rganadi. Shuningdek, tanlovlar yoshlar o'rtasida do'stlik va hamkorlik munosabatlarini mustahkamlaydi.

Xulosa qilib aytganda, talabalar uchun ko'rik-tanlovlarni tashkil etish ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Bunday tadbirlar talabalar bilimini mustahkamlash, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qiladi. To'g'ri tashkil etilgan ko'rik-tanlovlar yoshlarning intellektual salohiyatini rivojlantirish bilan birga, ularning shaxsiy va kasbiy kamolotiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Kelajakda ta'lim tizimida ko'rik-tanlovlarni yanada takomillashtirish, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa talabalar salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishga hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
2. Sh.M. Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi.
3. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent.
4. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari.
5. Oliy ta'lim pedagogikasi.